

September 2023

Klyster nieuwsbrief

Beste nieuwsbrieflezer,

Een nieuwsbrief boordevol inspiratie. Geniet met je leerlingen van de natuur en de mooie nazomer. Het doelblad gaat deze keer over het madeliefje, in 2023 uitgeroepen tot nationale bloem.

Veel leesplezier, Marjolein Staal

Buitenlesdag

Buiten ontdekkend leren. Dat past ieder kind. Zeker in de herfst. De campagne 'ik bén natuur' levert alle materialen om snel een perfecte buitenlesdag te organiseren.

Meedoen?

Plan dan een Buitenlesdag. Voor je groep of voor de hele school. De Klyster brengt het materiaal op school. **Meedoen is helemaal gratis.**

Je krijgt:

Voor elke leerling

- Appel
- Natuurbingokaart
- Verwerkingsposter
- Houten amulet
- Ouderbrief

Voor elke leerkracht:

- Appel
- Lesbrief met powerpoint

Voor elke school

- Watertank voor schoolplein

Opgeven

Plan nu een datum en klik [hier](#).

Tip

Boek aanvullend een excursie of leen een leskist. De Klyster heeft een haal- en brengservice!

Plant je mee?

In oktober en november gaan we samen zoveel mogelijk bomen, struiken, en bloembollen in de grond zetten. Want een bloeiende lente, plant je in de herfst!

Samen met De Klyster kun je planten tijdens:

- Boomfeestdag op 15 november
- Gastles Welterusten bolletjes van klystergids Annemarie. Meedoen klik [hier](#).

Bloembollenactie

Wil je bollen planten met je groep, bestel dan [hier](#) biologische bloembollen.

Bomen planten

Sneeuwkllokjes en krokusjes planten

Bloembollenlesbrief

IVN natuureducatie heeft een leuke bloembollenlesbrief gemaakt. Deze les tref je als bijlage aan bij deze nieuwsbrief.

Kinderboekenweek

De kinderboekenweek in oktober staat in het teken van 'Bij mij thuis'. Welke dierlijke bewoners leven in en om het huis of school?

Met het lespakket van IVN natuureducatie leer je samen met de leerlingen over de huizen van dieren als de huisspin en de huismuis. Download het kinderboekenlespakket [hier](#).

Jeugdopera over bodemleven

Met de klas naar jeugdopera 'Benno'

Benno is de grootste 5 en 6 van de De Sparrenkoning en Benno is de grootste 5 en 6 van de Sparrenkoning. Het stuk gaat over Benno en Tante, gepresenteerd door Elia Bekkers en Maarten Zaagman-Smit, die het stuk niet altijd even makkelijk hebben. Benno is een klein, geweldig Benno. De acteurs brengen met zang en instrumenten de bodemleven tot leven. Vrijdag gaat Benno in première in Dordrecht. Foto: Anouk de Vries

Vrijdag 15 september 2023 is **Jeugdopera Benno - over de wondere wereld van de bodemdieren** - van Pier 21 in première gegaan bij De Klyster.

Wethouder Rebecca Slijver woonde de première bij: "Ik vond het fantastisch en heel bijzonder hoe ook de onderliggende meer figuurlijke boodschap naar voren kwam. Persoonlijk ben ik een liefhebber van opera. Het was mooi om mee te maken hoe ook de leerlingen gefascineerd luisterden naar deze jeugdopera. Het sprak aan en dat kon je zien want ze zaten op het puntje van hun stoel en waren muisstil".

Lovende recensies in *Friesch Dagblad*, *Leeuwarder Courant*, *Omrop Fryslân* en *RTVNOF*.

In het nieuwe seizoen koppelt De Klyster een natuurexcursie aan de opera. Scholen kunnen inschrijven op een arrangement waarin **natuur en cultuur** samen komen.

Theatervoorstelling Insect en hotel

Nog meer theater bij De Klyster! Een vrolijke theatervoorstelling van **Podiumschool** over insecten speciaal gemaakt voor kleuters.

Hoe komt het toch dat de laatste tijd geen insecten meer naar het hotel komen? Juffrouw mier komt iedere dag schoonmaken, maar heeft dit zin? De mestkever komt langs om de wc te ontstoppen. Het heeft allemaal geen zin. De eigenaar kan niets anders doen dan het hotel sluiten. Dan, op een dag komt het bloemenmeisje voorbij, door haar wordt alles anders.

Een beeldend beweeg theater gekoppeld aan een speelse natuuractiviteit.

In het nieuwe seizoen kunnen scholen deze voorstelling bij De Klyster boeken. Een arrangement waarin **natuur en cultuur** samen komen!

15 jier hakke en seagje

Snoeien met Oege Hiddema van LBF

Klyster Mirja verzorgt de educatie

Zoek naar biodiversiteit in de singels

Edukaasjeprojekt **Noardlike Fryske Wâlden, takomst foar in unyk lânskip** bestiet 15 jier. Mei dit projekt leare bern oer it nasjonaal lânskip dêr't se yn wenje én wat der nedich is om dit unike lânskip te behâlden.

Tidens in fjildwurkdei helpe de bern û.o. de boeren bij it ûnderhâld fan de elzensingels.

V.l.n.r. boer Jan Brandsma, kinderburgemeester Ruben, wethouder Aant-Jelle Soepboer

Wethâlder Aant-Jelle Soepboer hat de earste projektdei iepene bij boer Jan Brandsma fan Kollumersweach dy't al 15 jier meidocht oan it projekt.

De wethâlder ûnderstreke it grutte belang fan edukaasje foar it behâld fan de Noardlike Fryske Wâlden en dat de bern grutsk wêze meie dat se Wâldpiken binne.

Flessenpost

Maak met je leerlingen een boeiende natuurwandeling door **nationaal park Lauwersmeer** met een klystergids. Daarna verwerken de kinderen hun indrukken in een gedicht tijdens de poëzieworkshop. Eén gedicht gaat mee als flessenpost.

Natuur en poëzie komen samen. Wegens succes in de herhaling, nog enkele plekjejes vrij, Klik [hier](#) om je op te geven met je klas.

Doeblad Madeliefjes

Even lekker 10 minuten naar buiten met je groep met het MADELIEFJES doe-blad. Als bijlage bij deze nieuwsbrief.

➔ 1. Het madeliefje is dit jaar gekozen tot nationale bloem van Nederland.

Daar hoort natuurlijk een vlag of een wapenschild bij met één of meerdere madeliefjes erop.

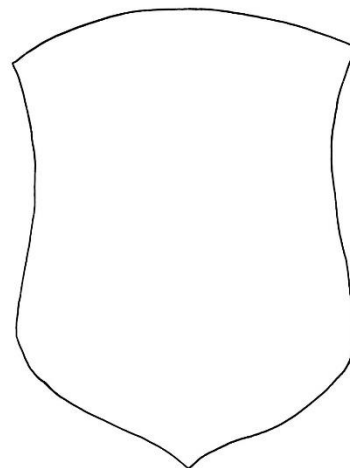
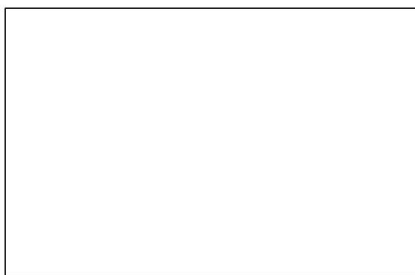
- A. Denk na over de kleuren voor op je vlag/wapenschild. Wat betekent de kleur? Groen kan bijvoorbeeld staan voor natuur en grasland. Blauw voor water.
- B. Ontwerp je eigen vlag of wapenschild in het vak hieronder.
- C. Zoek op wat de nationale vogel van Nederland is.

Illustraties & tekst Mirja Brandorff

Wapenschild

Vlag

de Klyster

Tot de volgende nieuwsbrief!

COLOFON

De Klyster is het intergemeentelijk NME-centrum voor natuur en duurzaamheidseducatie voor het basisonderwijs in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

Doniaweg 95b, 9104 GK Damwâld, Algemeen nummer De Klyster 06 44 08 50 63

info@klyster.nl - www.klyster.nl

Teamleider en NME-coördinator: Marjolein Staal – **Energiecoach:** Fernanda de Zwart – **NME-coördinator:** Eline van den Nieuwenhof – **Natuurfoto's:** Jan Tiede Bouma, Dorris Wijnenga, klysterarchief en vrijwilligers

Vrijwilligers 2023

Betty Kooistra, Tineke Feenstra, Jurjen Bylsma, Annemarie van der Molen, Olga Baggelaar, Bianca van Tielen, Jan Rietberg, Hilda Buursma, Bertus Volbeda, Hessie Rozenberg, Wytze Postma, Arie Hagedoorn, Jentje Zaal, Pieter Reitsma, Anke Dijkstra

Projectmedewerkers 2023

Jan Tiede Bouma, Pyke Kroes, Xantha Doevendans, Mirja Brandorff, Peer Zaal, Joanneke Romkema, Yvonne de Beer, Geertruida van Assen, Saskia Kuitert **Update leskisten 2023:** Babs Wijnstra, Sarah Baert, Joke Stapensea, Anke Branderhorst, Marjan Braaksma, Tessa Grupstra, Niels van Brouwershaven, Nienke Wagenaar, Sytske Wiegersma

Samenwerkingspartners 2023

IVN natuureducatie, Verenging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkelingen GDO, Fryske Gea, Landschapsbeheer Friesland, Staatsbosbeheer, Om de Dobben, DikGroen, PKV Frisia, Vereniging Noardlike Fryske Wâlden, NDE Pingo & Pet, NME De Naturij, NME Groen Doen, Natuurmuseum Friesland, Museum 't Fiskershúske, Stichting 't Landje Dokkum, Zadenbibliotheek Nederland, NP Lauwersland, JOGG, Tryater

Bestuur Freonen fan De Klyster

Bertus Mulder, Durk Holwerda, Oege Jan Leegstra, Sippy Tigchelaar, Thom Feddema

Comité van aanbeveling

Syb van der Ploeg, Nynke Rixt Jukema, Sippy Tigchelaar, Henk Kroes, Theunis Piersma

Ambtenaren gemeenten

Korien Boerema, Afke Kroes, Harrie Siegersma

Portefeuillehouders

Wethouder Aant Jelle Soepboer Noardeast-Fryslân en wethouder Gerben Wiersma Dantumadiel

Geen nieuwsbrief meer ontvangen? Mail uw naam en mailadres naar info@klyster.nl